

характеризується спрямованістю, стійкістю і динамічністю. Мотивація навчання майбутніх психологів у системі післядипломної перепідготовки, визначається не тільки тим, які мотиви і потреби студентів реально залучені до навчального процесу, а й тими емоційними і раціональними оцінними процесами, якими буквально пронизаний мотиваційний процес. Інакше кажучи, науковці все рідше оцінюють мотивацію навчання лише як просте спонукування, як стан (бажання, інтерес, схильність) певної виборчої спрямованості тих, хто навчаються, на засвоєння навчального змісту. Мотивація навчання студентів спеціальності “Психологія” в системі післядипломної перепідготовки потребує подальшого науково-теоретичного осмислення.

Перспективами дослідження вбачаємо визначення спонукальних чинників мотивації навчання таких студентів, розробку засобів управління такою навчальною мотивацією та пошук шляхів стимулювання навчального процесу гуманістичної, людиноцентристської спрямованості мотивації майбутніх психологів.

Література

1. Вершловский С.Г. Взрослый как субъект образования / С.Г. Вершловский // Педагогика. – 2003. – № 8. – С. 23–28.
2. Вилюнас В.К. Психологические механизмы мотивации человека / В.К. Вилюнас. – М. : Прогресс, 1990. – 348 с.
3. Дмитриева М.А. Психология труда и инженерная психология / [Электронный ресурс] / М.А. Дмитриева, А.А. Крылов, А.И. Нафтельев. – Режим доступа: <http://www.myword.ru>.
4. Дьяченко В.К. Организационная структура учебного процесса в развитии / В.К. Дьяченко. – М. : Просвещение, 1989. – 392 с.
5. Енциклопедія освіти / [Акад. пед. наук України ; гол. ред. В.Г.Кремень]. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
6. Ильин Е.П. Мотивация и мотивы / Е.П. Ильин. – СПб. : Питер, 2006 – 512 с.
7. Леонтьев А.Н. Деятельность. Сознание. Личность / А.Н. Леонтьев. – М. : Политиздат, 1985. – 396 с.
8. Ломов Б.Ф. К проблеме деятельности в психологии / Б.Ф. Ломов // Психологический журнал. – 1981. – Т. 2. – № 5. – С. 3–23.
9. Маркова А.К. Формирование мотивации учения / А.К. Маркова, Т.А. Матис, А.Б. Орлов. – М. : Просвещение, 1990. – 420 с.
10. Райский Б.Ф. Движущие силы в формировании и развитии у учащихся потребностей в самообразовании / Б.Ф. Райский. – Волгоград : Изд-во ВГУ, 1996. – 277 с.
11. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии / С.Л. Рубинштейн. – СПб. : ПитерКОМ, 1999. – 654 с.
12. Якобсон М.П. Психологические проблемы мотивации поведения / М.П. Якобсон. – М. : Просвещение, 1979. – 264 с.

МОРОХОВ Г.Б.

ЗМІСТ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДУ МУЛЬТИМЕДІА-ВІЗУАЛІЗАЦІЇ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ

Перехід до ринкових відносин в економіці й науково-технічний прогрес надзвичайно прискорили темпи впровадження в усі сфери соціально-економічного життя українського суспільства новітніх досягнень у галузі інформатизації. Досягнення Україною високих результатів в економіці й соціальній сфері та завоювання місця рівноправного партнера в Європей-

ському Співтоваристві значною мірою залежить від того, які будуть масштаби використання сучасних інформаційних технологій у всіх аспектах людської діяльності, а також від того, яку роль будуть відігравати ці технології в підвищенні ефективності суспільної праці. Тому проблема формування високого рівня інформаційної культури у майбутніх менеджерів організацій, комплексного володіння ними засобами мультимедіа є актуальною в теорії і методиці професійної освіти.

Психолого-педагогічні аспекти освітнього мультимедіа знайшли відображення в працях Л. Гордона, М. Гурієва, А. Каптерева, М. Концевого, А. Осика, І. Роберт, М. Уайт, А. Федорова та ін. Різні питання розробки засобів мультимедіа-візуалізації розглядаються в працях М. Беляєва, В. Заболотного, Л. Зайнутдінової, Г. Краснової, К. Кречетникова, Н. Резник, А. Соловова, Л. Чуксіної. Створенню оригінальних способів комп'ютерної візуалізації навчального матеріалу, розробці нових методик його наочно-образної інтерпретації присвячені праці В. Агафонова, А. Андрєєва, А. Беспалько, Л. Зайнутдінової, А. Зенкіна, Н. Маслової, В. Паронджанова, А. П'ятницького, О. Соболевої, М. Цветкової.

Проте автори, які вивчають феномен освітнього мультимедіа, відзначають його недостатню розробленість з позицій педагогіки, психології та методики навчання. До принципово нових засобів часто застосовується стара методологія, і створювані посібники просто дублюють в електронній формі зміст друкованих посібників, не реалізуючи мультимедійний потенціал. Сформованій системі професійної підготовки майбутніх менеджерів організацій ці проблеми також характерні. Тому *метою статті* є обґрунтування змісту та особливостей застосування методу мультимедіа-візуалізації у професійній підготовці майбутніх менеджерів.

Відзначимо, що на сьогодні, незважаючи на поширене застосування поняття “мультимедіа”, відсутня єдність у його тлумаченні. В англійській Вікіпедії мультимедіа (з лат. multum – багато і medium – середовище, засіб) визначається як комбінування різних форм подання інформації на одному носіїві, наприклад текстової, звукової і графічної або останнім часом все частіше – анімації і відео [4]. Дослівно “мультимедіа” означає “множина середовищ”. У зв'язку з цим більш коректніше визначати мультимедіа як “полісередовище” з огляду на нерозривну інформаційну цілісність цього простору, який продукує різноманітні види і форми інформації в нерозчленованому вигляді. Таким чином, це поняття означає поєднання звукових, текстових і цифрових сигналів, а також нерухомих і рухомих образів. Так, мультимедійна база даних буде вміщувати текстову й образну інформацію, відеокліпи і таблиці, до яких забезпечується однаково легкий доступ. Мультимедійна телекомунікаційна послуга дає змогу користувачеві посилати і одержувати будь-яку форму інформації, взаємозамінну за бажанням. При цьому підкреслимо характерну, якщо не визначальну, особливість мультимедійних веб-вузлів і компакт-дисків – гіперпосилання.

Узгоджене поєднання програмного забезпечення з відео- і звуковим супроводженням текстів, високоякісною графікою й анімацією, характерне

для мультимедіа, перетворює його в інформаційно насичений і зручний для сприйняття продукт. Завдяки цій здатності, як підкреслює В. Заболотний, мультимедіа постає потужним дидактичним інструментом внаслідок одночасного впливу на різні канали сприйняття інформації [2]. Також відзначимо, що мультимедіа у нашому дослідженні розглядається і як дидактичний засіб професійної підготовки майбутніх менеджерів, і водночас, як необхідний засіб їх майбутньої професійної діяльності.

Термін “візуалізація” часто розуміється як синонім поняття “наочність”. Виходячи з багаторічної практики більшості середніх і вищих навчальних закладів, Н. Резник дає визначення наочності як застосування в ході викладу фрагментів навчального матеріалу певних зорових об’єктів, призначених для супроводу його пояснення [5]. Відзначимо, що наочність передбачає значну ступінь довільності зв’язку образу і власне навчального матеріалу, що може призвести до негативних наслідків:

- розсіювання уваги студентів внаслідок надмірності змісту інформації, її сконцентрованості та насиченості, що іноді призводить до “блокування” цілеспрямованої розумової діяльності;
- неправильне розуміння студентами суті навчального матеріалу внаслідок неправильного подання наочного об’єкта.

Щоб запобігти негативним наслідкам застосування мультимедіа-візуалізації у професійній підготовці майбутніх менеджерів, необхідно забезпечити візуалізацію навчального контенту шляхом подання, структурування й оформлення навчальних знань при інформаційному наповненні статичних (паперових) або динамічних (мультимедійних) засобів навчання. Це наповнення має ґрунтуватися на постійній взаємодії трьох способів подання інформації (текст – малюнок – формула), що приводить до формування цілісного навчального образу та дає змогу активізувати візуальне мислення студентів під час вивчення навчальних дисциплін різних освітніх сфер. Таким чином, в основу візуалізації змісту навчального матеріалу закладається свідоме і цілеспрямоване використання навчальних “гештальтів”, спеціально розроблених і особливим чином організованих для стимулювання сприйняття навчального матеріалу та роботи мислення з ним. Кожна фраза, що розкриває зміст окремого твердження наукової теорії, може бути зафіксована у вигляді знаків, схем або малюнка. Саме ці образи й застосовуються для сприйняття, засвоєння і переробки інформації. Згодом будь-яку знакову інформацію студент зможе поділити на окремі, відносно самостійні утворення, серед яких зустрінуться знайомі, аналогічні або ж невідомі. Дослідження психологів підтверджують, що “сприйняття не є результатом простої передачі кожної точки зображення з рецепторів у мозок. Під час сприйняття деякої картини людина групує одні її частини з іншими частинами, так що вся картина загалом сприймається як щось певним чином організоване” [1].

Отже, мультимедіа-візуалізація – це опосередкована екранна презентація навчальної інформації, під час якої її зміст (контент) передається пе-

реважно аудіовізуальними образами в поєднанні з лаконічним гіпертекстом в інтерактивно інсценованій естетико-емоційній формі. Виробляється вона на основі комплексного використання мультимедіа з метою більш ефективного подання матеріалу, ніж традиційними способами. Це сучасна форма наочного подання навчальної інформації. Її основною дидактичною одиницею є аудіовізуальний образ як мультимедійна комп'ютерна модель досліджуваного матеріалу.

Дидактична значущість методу мультимедіа-візуалізації виявляється, насамперед, у реалізації принципу наочності в навчанні на якісно новому рівні шляхом використання дидактичного потенціалу мультимедіа-технології. Надзвичайна виразність, видовищність мультимедіа важливі при роботі з новим відеопоколінням, для якого характерна здатність до більш ефективного сприйняття, усвідомлення та запам'ятовування знання через твори екранної комп'ютерної культури. Остання формує у студентів схильність сприймати, пізнавати світ через образно-візуальне подання інформації на основі мультимедіа, готовність до діяльності в інформаційному суспільстві, яке на наших очах стрімко створюється в Україні.

Текстова будова підручників, залишаючись продуктом історичного розвитку, в умовах інформаційного суспільства стає пасивною, малопродуктивною формою подання знань. У людини одночасно функціонують різні види мислення. Причому мозок орієнтований в основному на візуальне сприйняття, і ми отримуємо інформацію при розгляді графічних образів незрівнянно швидше, продуктивніше, ніж при читанні тексту. Текстові підручники переважно розвивають логічне, понятійне мислення, майже ігноруючи розвиток образного, асоціативного, що призводить до зниження творчого потенціалу студента і його особистісних якостей, особливо пов'язаних з інтуїтивним началом. Методу мультимедіа-візуалізації (крім інших переваг) властива значна інформативна щільність, зрощення понятійного і наочного, що органічно залучає і вербальне, й образне мислення.

З погляду різноманітних класифікацій методів навчання метод мультимедіа-візуалізації займає особливе місце серед інших методів навчання. Так, стосовно класифікації методів навчання, в основу якої покладено джерела інформації, цей метод, завдяки поєднанню вербального і образного мислення, можна віднести як до вербальних, так і наочних методів навчання. Гіпертекстове подання інформації та залучення всіх видів її кодування мимовільно забезпечують активний характер пізнавальної діяльності студентів, що дає можливість віднести цей метод до активних методів навчання.

Більш ефективно застосування методу мультимедіа-візуалізації як у процесі підготовки майбутніх менеджерів організацій, так і в процесі їх професійної діяльності гальмується відсутністю системних, науковообґрунтованих методик навчання перетворенню інформації з книжково-текстових форм в екранні мультимедійні. У результаті майбутні менеджери не досягають цілісної картини процесу розробки засобів мультимедіа-візуалізації, що гарантує отримання дійсно корисних, професійно значу-

щикх засобів, не засвоюють фундаментальні основи розглянутої сфери. Це формує в них фрагментарне, кліпоподібне мислення і спонукає до підготовки поверхових користувачів благ автоматизації, що не обтяжують себе творчим пошуком доцільних форм подання професійної інформації.

Виникає суперечність: майбутні менеджери, володіючи певним рівнем комп'ютерної грамотності та навичками роботи з програмним забезпеченням, не знають ефективних способів застосування мультимедіа у своїй професійній діяльності. Вони не можуть продуктивно організувати свою діяльність зі створення професійно цінних наочних засобів передачі та подання інформації, які б ефективно передавали необхідний інформаційний контент на основі використання методу мультимедіа-візуалізації. Саме тому актуальною є проблема підготовки майбутніх менеджерів організацій до усвідомленого комплексного застосування засобів мультимедіа-візуалізації професійної інформації.

Наш досвід показав, що така підготовка передбачає комплексне вивчення психолого-педагогічних основ феномену мультимедіа-візуалізації, аспектів і етапів проектування засобів мультимедіа-візуалізації, способів трансформації книжкових форм подання інформації в екранні, формування прийомів інсценізації навчального матеріалу і технології комп'ютерної реалізації розробленого сценарію засобами мультимедіа-візуалізації.

Це важливо, адже інформація посідає одне з визначальних місць у структурі діяльності менеджера організацій. Адже організація сама по собі не може бути засобом діяльності менеджера, оскільки сама є виробом і створюється в процесі діяльності менеджера. Теорії і концепції швидше є орієнтиром для дій менеджера, технологією використання засобу. Якщо ж вважати людей засобом, то виходить, що людина позбавляється самостійної активності, свободи дії, що може ввести менеджера в оману. Одним із важливих умінь менеджера організацій є здатність слухати і читати, говорити і викладати свої думки тим чи іншим чином, уміння доносити до персоналу свої думки та ідеї й розуміти інших людей. На цьому ґрунтується вміння мотивувати працівників, без яких менеджер не може розраховувати на успіх [3]. Тому основним засобом діяльності менеджера організацій є інформація у вигляді написаного або вимовленого слова, за допомогою якого він організовує, спрямовує і мотивує персонал для ефективного виконання роботи. Ця інформація буде більш ефективним засобом у діяльності менеджера організацій, якщо він володітиме способами її мультимедійної організації та подання. Саме ця сторона діяльності менеджера відображена у поданій на рис. структурі його діяльності.

Матеріалом у роботі менеджера, на відміну від більшості інших професій, є людина, і менеджер вирішує, як краще її "використати". Перетворення матеріалу здійснюється за допомогою інформації, яка дає змогу побудувати відносини між людьми, що зрештою призводить до створення організації.

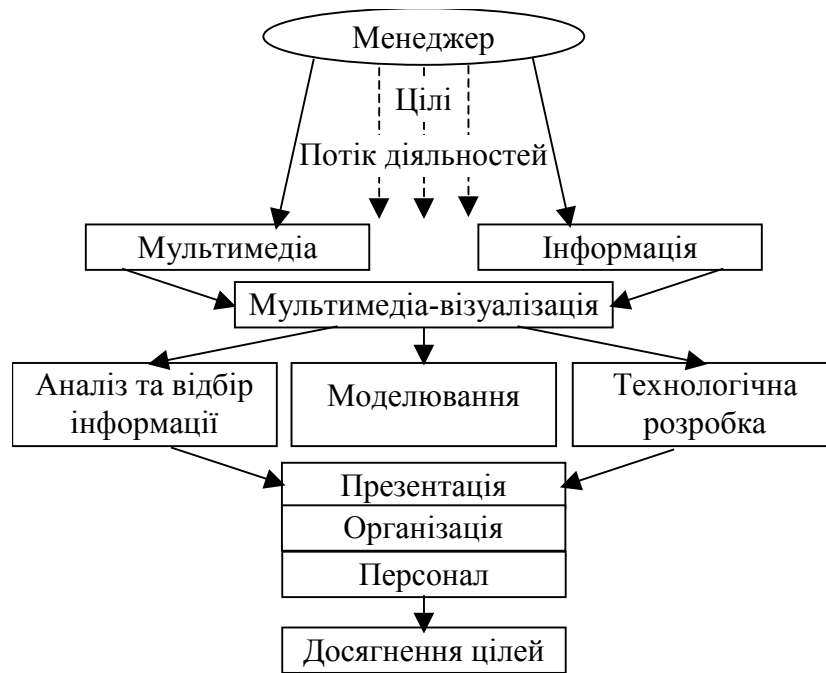

Рис. Мультимедіа-візуалізація в структурі діяльності менеджера

Підготовка майбутніх менеджерів до усвідомленого комплексного застосування засобів мультимедіа-візуалізації для подання різноманітної професійної інформації ґрунтується на опануванні та застосуванні комп'ютерних технологій у процесі вивчення широкого спектра професійно орієнтованих дисциплін. Вона передбачає мультимедійний супровід занять, створення і застосування комп'ютерної бази даних у вигляді конкретних прикладів мультимедіа-візуалізації (сформованої з Інтернет-ресурсів (галерей комп'ютерної графіки, відео тощо), DVD з медіатеки вищого навчального закладу і мультимедіа-засобів, виготовлених студентами), використання мережевих технологій. Така підготовка буде ефективною за умови володіння та усвідомленого застосування викладачами цих дисциплін методу мультимедіа-візуалізації. За цих умов можливе узгоджене формування мультимедіа компетенції як здатності та готовності майбутнього менеджера розробляти за допомогою засобів мультимедіа різні види інформаційних продуктів і застосовувати їх у професійній діяльності.

Висновки. Основними напрямками продовження виконаного дослідження є розробка моделі застосування методу мультимедіа-візуалізації у процесі професійної підготовки майбутніх менеджерів та створення інтегративного спецкурсу з підготовки майбутніх менеджерів організацій до застосування засобів мультимедіа у фаховій діяльності.

Література

1. Арнхейм Р. Визуальное мышление [Электронный ресурс] / Р. Арнхейм – 2004. – Режим доступа: <http://www.philosophy.ru/library/katr/arnheim1.html>.
2. Заболотний В.Ф. Формування методичної компетентності учителя фізики засобами мультимедіа : монографія // В.Ф. Заболотний. – Вінниця : Едельвейс і К, 2009. – 454 с.
3. Мінцберг Г. Зліт і падіння стратегічного планування // Г. Мінцберг. – К. : Книжкове видавництво Олексія Капусты, 2008. – 214 с.

4. Multimedia. From Wikipedia, the free encyclopedia [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://en.wikipedia.org/wiki/Multimedia>.

5. Резник Н.А. Основные параметры визуализации учебной информации // Компьютерные инструменты в образовании // Н.А. Резник., А.Г. Барышкин. – 2005. – № 3. – С. 38–44.

МОСКАЛЕНКО О.І.

ТЕХНОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ ДО ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ У МАЙБУТНІХ ПІЛОТІВ МІЖНАРОДНИХ АВІАЛІНІЙ

Професійне спілкування пілотів на міжнародних авіалініях відбувається англійською мовою. Від ведення повітряного діалогу англійською мовою залежить безпека польотів у світі, а разом з цим – життя мільйонів пасажирів, які довіряють своє життя досвідченим та компетентним пілотам. Тому підвищення рівня професійно орієнтованої англійської мови є важливим завданням льотних навчальних закладів та авіаційних компаній. Творчі зусилля педагогів та психологів у цьому напрямі не залишаються марними. Ведеться постійна робота щодо вдосконалення методів викладання професійно орієнтованої англійської мови у навчальному процесі курсантів-пілотів. Однак, як свідчить досвід, ця проблема остаточно не вирішена.

Для того, щоб зрозуміти процес навчання професійному спілкуванню курсантів-пілотів у льотному навчальному закладі, необхідно проаналізувати його складові.

Так, однією зі складових навчального процесу є технологія навчання. У процесі вивчення професійно орієнтованої англійської мови курсантами-пілотами в льотному навчальному закладі ми орієнтуємося на визначення технології навчання як організації навчального процесу, що включає чітку послідовність операцій, спрямованих на реалізацію завдань навчально-виховного та професійного характеру за допомогою сучасних спеціально відібраних дидактичних прийомів та засобів.

Дослідженням професійного іншомовного спілкування фахівців різного напрямку займалися такі вчені, як В.М. Александров, Л.В. Барановська, Т.В. Ваколюк, М.М. Галицька, Л.П. Гапоненко, Р.О. Гришкова, С.А. Ісаєнко, С.В. Козак, І.В. Некоз та ін. Розробкою ефективних методів викладання професійно орієнтованої англійської мови для професійної підготовки пілотів займалися такі вітчизняні вчені, як В.Л. Асріян, Є.В. Кміта, Г.С. Пащенко, В.В. Півень та ін.

Розробка технології формування мотивації до професійного спілкування у майбутніх пілотів міжнародних авіаліній у льотних навчальних закладах, що пропонується у цій статті, передбачає впровадження дидактичної моделі навчальної діяльності, яка б підвищила рівень мотивації курсантів-пілотів до професійного спілкування. Компоненти процесу навчання об'єднуються в організовану структуру, або *модель*.

Дидактична модель спеціальної теоретичної підготовки курсантів-пілотів має включати такі компоненти [1]: принципи, мету, завдання, зміст,